

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет дошкільної і технологічної освіти
Кафедра дошкільної освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Ковшар О.В.
 «__» _____ 20__ р.

Реєстраційний № _____

«__» _____ 20__ р.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ РАНЬОГО Й
ІНТЕНСИВНОГО НАВЧАННЯ М. ЗАЙЦЕВА

Кваліфікаційна робота студентки
 групи ЗДО м-16
 ступінь вищої освіти «магістр»
 спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
 Масіч Анастасії Русланівни

Керівник: кандидат філологічних наук, доцент
 Іншакова І.Є.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів ____

Голова ЕК _____
 (підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____
 (підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЇ РАНЬОГО Й ІНТЕНСИВНОГО НАВЧАННЯ МИКОЛИ ЗАЙЦЕВА.....	
	8
1.1. Психолого-педагогічна характеристика «розумового розвитку» та «розумового виховання» дітей дошкільного віку.....	8
1.2. Концептуальні засади та історична довідка розвитку технології раннього й інтенсивного навчання М. Зайцева.....	11
1.3. Роль дидактичних ігор в процесі розумового розвитку дошкільника.....	14
Висновки до першого розділу.....	15
РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ТЕХНОЛОГІЇ РАНЬОГО НАВЧАННЯ ЧИТАННЮ ТА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ ЗА МИКОЛОЮ ЗАЙЦЕВИМ.....	
	17
2.1. Характеристика технології раннього навчання читанню за М. Зайцевим.....	17
2.2. Методика навчання читанню за кубиками М. Зайцева.....	19
2.3. Особливості змісту педагогічних технологій М. Зайцева для формування елементарних математичних уявлень дітей дошкільного віку.....	23
Висновки до другого розділу.....	26

РОЗДІЛ ІІІ. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОПАНУВАННЯ ГРАМОТИ ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ М. ЗАЙЦЕВА.....	28
3.1. Конспект заняття для дітей дошкільного віку з формування навичок читання. Загальне знайомство дошкільнят з кубиками і таблицями М.Зайцева.....	28
3.2. Конспект заняття для дітей дошкільного віку з формування навичок читання. Вивчення складів за кубиками і таблицями М.Зайцева.....	31
3.3. Конспект заняття для дітей дошкільного віку з закріплення навичок вивчення складів за кубиками М. Зайцева та формування навичок читання одного слова.....	35
3.4. Дидактичні ігри та вправи для дітей дошкільного віку з формування навичок читання за технологією М. Зайцева.....	39
Висновки до третього розділу.....	42
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49
ДОДАТКИ.....	53

ВСТУП

Актуальність дослідження обумовлена тим, що навчання дошкільників елементів писемного мовлення – письма і читання, посідає важливе місце в навчально виховному процесі. Базова програма розвитку дитини «Я у Світі» висвітлює сутність і специфіку навчання елементів грамоти у старшому дошкільному віці й зазначає, що індивідуальна робота з навчання читання припустима й у попередніх вікових періодах, якщо вона задовольняє потреби і прагнення самої дитини, а не прагнення дорослого[25].

Так, сучасна дошкільна та педагогічна освіта розвивається на базі принципів індивідуалізації освіти, толерантності, толерантності, особистісного підходу до кожної дитини – дитино центризму та демократичності. Саме на цих принципах ґрунтується методика Миколи Олександровича Зайцева, відома загалу як «Кубики Зайцева» [9, с.11].

Зазначена методика з'явилась у 1988 році. М. Зайцев в основу розвитку даної методики заклав доробки педагогічного досвіду Л.М. Толстого, який вважав спосіб навчання дітей читанню за складами народним[9, с. 12].

Крім того, М. Зайцев удосконалював технологію читання по складам за працями таких педагогів, мовознавців та психологів, як Б. Нікітіної [22], К. Ушинського[24], С. Русової [27], О. Леонтьєва[17].

Розроблена М. Зайцевим технологія раннього та інтенсивного навчання - опанування навиків читання, використовує дитячий засіб пізнання світу — кубики. Саме кубикам у розумовому розвитку особистості дитини надавали великого значення надавали Я. А. Коменський [26], Ф. Фребель [34].

Однією із складових успіху технологій М. Зайцева є неодмінне дотримання принципу«від конкретно-образного до словесно-логічного» та «від конкретного до абстрактного». М. Зайцев розробив навчальні посібники із орієнтацією на вищезазначені принципи. Під час занять з посібниками М. Зайцева діти цілком звільнені від встановленої поведінки. Їх навчальна діяльність насичена цікавими ігровими ситуаціями з елементами змагання.

Технологія раннього та інтенсивного навчання М. Зайцева заснована на визнанні безмежних можливостей дошкільного віку, щодо засвоєння та сприймання знань про навколишній світ. Саме тому, для повноцінного становлення та формування особистості необхідно активізувати всі органи чуття.

Технологія раннього навчання М. Зайцева передбачає два напрями свого застосування. За першим напрямом – вона спрямована на опанування грамоти, за другим – спрямована на математичний розвиток дітей [33].

Отже, технологія раннього навчання М. Зайцева заснована на складах, як на головній мовній одиниці. Сам процес раннього розвитку та навчання побудований у формі гри. Основним засобом гри є використання спеціальних різнокольорових кубиків, на яких намальовані склади для побудови слів.

Можливість бачити кубики, на яких зображені літери і склади, визиває у дітей не аби який інтерес. Діти наочно бачать літери, та розуміють чим вони відрізняються один від одного, чують як вони промовляються, а відтак легко складають з ними різні слова.

Технологія навчання читання М. Зайцева не орієнтована на якийсь певний вік. Починати можна навіть з півроку. Зрозуміло, що методика для однорічної дитини та старшого дошкільника буде відрізнятися один від одного. Так, наприклад, однорічна дитина спочатку буде просто граючись, знайомитись з ними. Розрізняти їх за розміром, звучанням, кольором та загальним зовнішнім виглядом [10, с. 34].

Досвід роботи за технологією М. Зайцева доводить, що діти, навчаючись відповідно до цієї методики, активніше та більш успішніше розвиваються, а також швидше опановують мовлення.

Технологією М. Зайцева цікавляться психологи, дефектологи, відзначаючи позитивний вплив таких занять на інтелектуальний розвиток дітей.

У 2006 році в Україні вийшов посібник «Навчаймо читання українською мовою за методикою М.О. Зайцева», призначений для батьків,

вихователів та учителів. Посібник можна використовувати батькам для домашнього навчання своїх дітей [38].

Мета дослідження – теоретично та практично обґрунтувати результативність використання технології раннього й інтенсивного розвитку М. Зайцева для формування елементарних математичних уявлень та навчанню читання дітей дошкільного віку.

Обрана тема, зумовила такі завдання дослідження:

1. Теоретично дослідити особливості «розумового розвитку» та «розумового виховання» дітей дошкільного віку.
2. Виявити концептуальні засади розвитку технології раннього й інтенсивного навчання М. Зайцева.
3. Проаналізувати роль дидактичних ігор у процесі розумового розвитку дошкільника.
4. Теоретично дослідити технологію раннього навчання читанню за кубиками М. Зайцева;
5. Теоретично дослідити особливості змісту педагогічних технологій М. Зайцева для формування елементарних математичних уявлень дошкільного віку;
6. Розробити конспекти занять за технологією раннього навчання читанню за кубиками М. Зайцева.

Об'єкт дослідження – формування у дітей дошкільного віку навичок читання та елементарних математичних уявлень.

Предмет дослідження – методичне забезпечення формування навичок читання у дітей дошкільного віку за технологією раннього й інтенсивного навчання М. Зайцева.

Для вирішення поставлених завдань були використані наступні **методи дослідження**: *теоретичні*: аналіз, порівняння, узагальнення; *емпіричні*: вивчення та аналіз психологічної, педагогічної та методичної літератури; метод спостереження.

Практичне значення одержаних результатів: результати дослідження можуть бути використані як методичні рекомендації для вихователів закладів дошкільної освіти та батьків в процесі формування елементарних математичних уявлень та опанування грамоти дітей дошкільного віку.

Апробація результатів роботи: основні положення кваліфікаційної роботи висвітлювалися у Збірнику наукових та навчально – методичних праць «Наукові здобутки студентів з дошкільної освіти» на тему: «Методичне забезпечення технології раннього й інтенсивного навчання М.Зайцева» (Кривий Ріг, 2021 р.).

Структура магістерської роботи: вступ, три розділи, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Загальний обсяг роботи – 60 с.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЇ РАНЬОГО Й ІНТЕНСИВНОГО НАВЧАННЯ МИКОЛИ ЗАЙЦЕВА

1.1. Психолого-педагогічна характеристика «розумового розвитку» та «розумового виховання» дітей дошкільного віку

Виховання та навчання спрямовані на те, щоб нове покоління, шляхом засвоєння основних наук, було підготовлене до прийняття суспільно - історичного досвіду, самостійної життєдіяльності, цивілізованого ставлення до природи, культури та оточуючих людей, а також швидкої адаптації до світу, який динамічно змінюється. Перелічені вимоги є необхідними умовами життєдіяльності особистості, які засвоюється нею свідомо чи несвідомо. Саме тому становлення свідомої особистості починається з розумового розвитку та розумового виховання.

Дослідження психологів засвідчують, що темп розумового розвитку в дошкільному віці значно вищий порівняно з більш пізнішими віковими періодами. А допущені помилки у вихованні в період раннього дитинства важко подолати у майбутньому. Тому, важливо звернути особливу увагу на розумовий розвиток дітей раннього дошкільного віку. У зв'язку з цим, головним завданням педагогічної науки є пошук таких засобів навчання та виховання, які забезпечують всебічний розвиток усіх форм розумової діяльності особистості [6, с. 39].

Розумове виховання та розумовий розвиток перебувають в тісній взаємодії. Розумове виховання багато в чому визначає розумовий розвиток, сприяє йому. Проте, це відбувається тільки в тому випадку, якщо враховуються закономірності та можливості розумового розвитку дітей перших років життя.

Отже, протягом перших років життя дитини особливого значення для неї набуває чуттєвий досвід, адже без нього неможливий пізнавальний

розвиток. У дошкільному віці дитина опановує основні поняття та формує уявлення. Саме вони в майбутньому сприяють формуванню успішності розумового розвитку дитини. Важливо, що діти пізнають не лише зовнішні якості предметів та явищ, а й безпосередньо внутрішні, суттєві зв'язки та відношення. У дітей починає формуватися абстрактне мислення, узагальнення тощо [8, с. 201].

Розумовий розвиток – це ступінь розвитку дитини пізнавальних процесів дитини (відчуттів і сприймання, мислення та мовлення, уяви та пам'яті), сформованість уміння міркувати, обґрунтовувати свої думки, виявляти інтерес до пізнання навколишнього середовища, діяти адекватно до вимог дорослих. Крім того, це здатність швидко і правильно розуміти те, що дитині говорять, вільно користуватися поняттями й узагальненнями, активно вибудовувати власні судження та міркування [15, с. 12].

Таким чином, у розумовому розвитку дитини важливу роль відіграють усі психічні процеси. Так, розумова діяльність нерозривно пов'язана з розвитком уваги. Протягом дошкільного дитинства увага розвивається від мимовільної й незначної за обсягом, до зосередженої й стійкої.

Пам'ять забезпечує дитині необхідний матеріал для мислення. Крім того, виступає основою для формування умінь і навичок особистості. Саме завдяки процесу запам'ятовування збагачується досвід дошкільника і розширюється його кругозір.

В свою чергу, емоції забезпечують певним забарвленням сприймання, уявлення та судження. Пізнавальну діяльність дошкільника супроводжують такі почуття, як допитливість та сумнів, упевненість, що тісно пов'язані з пізнавальними процесами [8, с. 203].

Уява в передшкільному віці теж пов'язана із сприйманням, проте, вона ще надто обмежена за своїм змістом. Проте, в процесі життєдіяльності дитини, уява розвивається та збагачується, тим самим сприяючи розвитку мислительних процесів особистості. Варто зазначити, що у старшому дошкільному віці всі психічні процеси стають більш цілеспрямованішими

стійкими [15, с. 13].

Так, рівень розумової активності є одним із важливих показників рівня розумового розвитку. Розумову активність, слід розуміти, як здатність дитини самостійно ставити пізнавальні завдання та знаходити способи їх вирішення. В процесі розумової активності, діти не лише засвоюють знання, а й збагачують власний досвід. Що в свою чергу провокує та сприяє виникненню нових думок та ідей. Саме тому, в процесі розумової активності, важлива підтримка дорослих, яка сприяє пізнанню нових знань та отриманню нового досвіду.

Дитина трьох років вже має достатній рівень розумового розвитку, щоб бути успішною у соціальних ситуаціях спілкування, здатна контролювати свої емоції та волю [18, с.5].

Надзвичайно важливим є залучення дітей до культури, ознайомлення з творами мистецтва, сприйняття краси навколишнього світу. Все це неможливо без участі уваги, мислення, пам'яті [15, с.14].

Розумове виховання тісно пов'язане з естетичним, моральним та фізичним вихованням. Виходячи з цього, всебічний розвиток дитини – є метою розумового виховання. Розумове виховання – це планомірний та цілеспрямований вплив дорослих на розумовий розвиток дітей з метою передання знань, необхідних для різностороннього розвитку, для адаптації до навколишнього життя, формування на цій основі пізнавальних процесів, уміння застосовувати засвоєні знання в діяльності.

1.2. Концептуальні засади та історична довідка розвитку технології раннього й інтенсивного навчання М. Зайцева

Освітні технології раннього навчання створені сучасним російським педагогом-філологом Миколою Олександровичем Зайцевим у 1988 році. «Технології раннього навчання» засновані на принципово нових підходах до навчання грамоти й математики та забезпечують його високу результативність. Особливостями, які зумовили популярність і широке застосування цих технологій, є доступність у використанні і максимальна наочність матеріалів. Комплекс оригінальних методичних прийомів технологій М. Зайцева базується на теоретичних узагальненнях, дослідженнях та відкриттях про психічні особливості розвитку людини психолога Олексія Леонтєва та учених-фізіологів Івана Павлова та Івана Сеченова [21].

Згідно автобіографічних даних, народився Микола Олександрович у 1939 році у Санкт-Петербурзі. Закінчив філологічний факультет Педагогічного університету імені Герцена. Працював вихователем у дитячому будинку, учителем російської мови та літератури, а також учителем англійської мови.

Навчаючись на п'ятому курсі інституту талановитий філолог-лінгвіст Микола Зайцев був відряджений до Індонезії з метою навчити іноземних офіцерів російської мови. Педагог показав високі результати своєї роботи, він відмінно виконав поставлене завдання.

У процесі продумування методики М. Зайцев створював нові методи навчання мови із використанням наочних, прикладних матеріалів. Він використовував таблиці, які дозволяли легко засвоїти її ази, а потім навчитися швидко і правильно говорити, читати і писати.

Пізніше, працюючи зі школярами, М. Зайцев був надзвичайно здивований тим, що досить дорослі діти зовсім не знають своєї рідної мови. Так, надихнувшись ідеєю розробити якісно нову систему навчання,

М. Зайцев довго працював і все-таки досяг свого. Адже його «кубики» викликали неймовірний фурор у педагогічній сфері. Його методика навчання читання та письма була розрахована на дітей різного дошкільного віку - від одного до семи років [10].

Відтак, завдяки «кубикам Зайцева» навіть «складні» діти через декілька занять починали читати, а згодом, і писати. Від того часу система раннього розвитку М. Зайцева вважається однією з найефективніших методів. Який дозволяє граючись навчати дитину читати і та писати («Кубики Зайцева» наведені у Додатку А).

Отже, згідно з методичною системою М. Зайцева, необхідною і достатньою одиницею в опануванні процесом читання виступає двобуквений відкритий склад, саме тому метод має назву «складовий» [14, с. 19].

Важливим у системі оздоровчих ефектів дидактичних прийомів М. Зайцева є висока загальна рухова активність, а також робота над фіксацією погляду. Все це здійснюється на засадах індивідуального підходу до дитини.

Педагогічні технології М. Зайцева дистанційовані від вербально-логічного спрямування, яке за традиційних форм і методів навчання часто породжує ефект беззмістовної багатомовності.

Розроблена М. Зайцевим технологія навчання читання використовує типово дитячий засіб пізнання світу — кубики, яким великого значення надавали Я. А. Коменський [26], Ф. Фребель [34].

Принциповим положенням технології є паралельний розвиток мовлення дошкільника з оволодінням навиків читання. За такого підходу читання розглядається не як передумова «прискореного розвитку», а як процес оволодіння письмовим мовленням.

Ще одним важливим принципом технології М. Зайцева є те, що перед дитиною постає відразу весь матеріал, який потрібно освоїти. У зв'язку з тим, що в навколишньому світі діти теж бачать всі і відразу.

Психофізіологічні засади технологій М. Зайцева засновані на визнанні

широких можливостей дошкільного віку у сприйманні та засвоєнні знань про навколишній світ, яке базується на чуттєвій основі. Адже їх автор виходив із того, що для повноцінного формування особистості потрібно задіяти всі органи чуття, забезпечити належний розвиток відчуттів і сприймань як головних способів пізнання дитиною предметів і явищ [2, с. 9].

Однією із складових успіху технологій М. Зайцева є обов'язкове дотримання головного принципу «від конкретно-образного до словесно-логічного» та «від словесно-логічного до конкретно-образного».

На основі цього принципу М. Зайцев розробив навчальні посібники. Характерною особливістю яких є те, що під час роботи з діти цілком звільнені від регламентованої поведінки. Їх навчальна діяльність насичена цікавими ігровими ситуаціями з елементами змагання [35, с. 72].

Зазначимо, що гра є провідним видом діяльності дошкільника. А тому, поєднання навчання з грою дає можливість психологічно налаштувати дитину на навчання як на приємну гру. Саме у процесі таких занять діти відчувають неабияку радість від досягнутих результатів навчання. Зі свого боку, стійкі позитивні емоції сприяють нормалізації та активації всіх функціональних систем організму дитини, а отже, її здоров'ю [1, с. 4].

Технологія раннього навчання М. Зайцева передбачає два напрями застосування. За першим напрямом, вона спрямована на опанування грамоти. За другим – на математичний розвиток дітей.

Отже, особливості технологій раннього навчання М. Зайцева можна побачити в наступному: перед дитиною розкривається максимальна наочність у навчанні; дитина звільняється від регламентованої поведінки під час навчання; дидактичні посібники є не складними та доступними для швидкого сприйняття; ритмізація діяльності (ритмічні звукові подразнення, ритмічні рухи кисті дитини); навчальна діяльність дітей насичена різноманітними цікавими ігровими ситуаціями з елементами змагання відповідно до її віку; активне використання всіх видів пам'яті: звукової, моторної, зорової, кінетичної (просторово-рухової); активізація та

нормалізація всіх психофізіологічних систем організму дошкільника [11, с. 24].

1.3. Роль дидактичних ігор в процесі розумового розвитку дошкільника

Вивчаючи технології раннього й інтенсивного навчання М. Зайцева, встановлено, що головним засобом навчання є предмет, тобто так звані «Кубики Зайцева», що використовуються в процесі ігрової діяльності дошкільника. Саме тому вважаємо необхідним докладніше розкрити роль дидактичних ігор у процесі раннього розумового навчання дошкільника [10, с. 34].

Дослідження в галузі педагогіки та психології доводять, що гра – є провідним видом діяльності дітей дошкільного віку. Вона зароджується та формується саме з інтересів та потреб дитини, а тому є їй близька та цікава. Крім того гра, діє в результаті взаємозв'язку із зовнішнім середовищем.

Гра – це своєрідний метод навчання формування нового досвіду способів та передачі знань. Ігровий метод є універсальною формою діяльності, завдяки якій відбуваються основні та прогресивні зміни в психіці та особистості дитини-дошкільника. Гра формує основу для переходу в новий вид діяльності (навчальну). У процесі гри яскраво розвивається мовленнєва діяльність дитини, формуються мовленнєві уміння та навички [19, с. 47].

Дидактичні ігри та вправи дуже важливі для розумового виховання маленьких дітей. Під час їх проведення у дитини виробляються важливі якості, які необхідні для успішного розумового розвитку; поволі виховується здатність зосередитися на тому, що йому показує і говорить дорослий.

Враховуючи схильність дошкільників до наслідування, вихователь має спонукати їх до відтворювання дій, та переказу сказаних слів. Розвиток зосередженості й відповідно активізація здібності до наслідування – виступає необхідною умовою до засвоєння дітьми знань і вмінь. Це одна з важливих завдань, яка має бути вирішена під час ігрової діяльності

[39, с. 30].

Особливо під час проведення дидактичних ігор та ігрових вправ вихователю необхідно слідкувати за тим, щоб діти не перевтомлювались, займали комфортну позицію тіла, перебували в гарному настрої, ажде все це сприяє активному засвоєнню інформації та виховує у дітей інтерес до навчання[19, с. 48].

Під дидактичним матеріалом розуміють особливий вид навчальних методичних посібників: карти, таблиці, рекомендації, набори карток з текстом, сценарії, макети, ноти, малюнки, ілюстрації, комп'ютерні презентації, фотографії, графіки, схеми, креслення, тести, моделі тощо. Їх використання дозволяє усвідомлено засвоювати навчальний матеріал.

Висновки до першого розділу

Технологія раннього навчання М. Зайцева спрямована на опанування грамоти та математичного розвитку дошкільника. Технологія навчання грамоти представлена опанування навиків читання через «письмо кубиками».

«Кубики Зайцева» дозволяють навчити дитину складовому читанню. Крім того, це значно скорочує час оволодіння читанням цілими словами та закладають основи грамотного письма. Відтак, паралельний розвиток мовлення дітей з навчанням їх читанню розглядається як процес оволодіння «письмовим мовленням» [10].

Отже, граючи, діти вчаться читати, розбивати слова на склади, ставити наголос, робити звукобуквенний аналіз слів, складати речення, рахувати, писати.

Особливості, які зумовили популярність та широке застосування цих технологій, є доступність їх у використанні і максимальна наочність матеріалів.

Методика М. Зайцева дозволяє задіяти такі органи відчуттів, як дотик, слух, зір. Таким чином, вдосконалення органів відчуттів зумовлює високий

рівень сприйняття навколишнього світу. А це забезпечує активний розвиток мовлення і творчих задатків дітей [2, с. 31].

Важливо, що за технологією М. Зайцева, вихователь формує навчальний процес на засадах природо відповідного розвитку й відповідно активізуючи пізнавальний потенціал дитини. Крім того, вихователь розпочинає своє навчання без словесних настанов, інструкцій чи вказівок щодо конкретного ходу виконання завдання. Вихователь відразу залучає дітей до діяльності, шляхом активізації інтересу дитини до об'єкту, що вивчається.

РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ТЕХНОЛОГІЇ РАНЬОГО НАВЧАННЯ ЧИТАННЮ ТА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ ЗА МИКОЛОЮ ЗАЙЦЕВИМ

2.1. Характеристика технології раннього навчання читанню за М. Зайцевим

Технологія раннього навчання М. Зайцева заснована на складах, як на головній мовній одиниці. Сам процес раннього розвитку та навчання побудований у формі гри. Основним засобом гри є використання спеціальних різнокольорових кубиків, на яких намальовані склади для побудови слів.

Сприйняття та відтворення слів за складами закладене в людині на інтуїтивному рівні, саме тому дітям легше вчити рідну мову за такою системою. Отже, М. Зайцев заклав такий принцип читання, а саме: "Все, що ми вимовляємо, це комбінації з пари голосний-приголосний. За приголосним обов'язково слідує голосний звук. Він може не позначатися на папері, але він є". Так, дитина граючись складає зображені на кубиках склади і мимовільно вивчає нові слова [3, с. 23].

М. Зайцевим для формування навиків читання було обрано саме кубики, обумовлюючи це тим, що дошкільники особливо діти раннього віку не володіють здатністю аналізувати пропонований матеріал. А саме дітям важко перетворювати значки на папері у вигляді букв в звуки і складати. В той час, діти легко справляються із завданням завдяки високорозвиненим відчуттям - слуху, зору та тактильним відчуттям.

Так М. Зайцев створив три види кубиків, що розрізняються за розміром, кольором та звуком. Коли дитина звертається до тих чи інших кубиків, активізується її сприйняття. Відповідно, завдяки активізації процесу сприйняття, у дитини виробляється асоціативний ряд відмінностей між твердими і м'якими, голосними і приголосними, шиплячими і дзвінками, тощо[28, с. 94].

З часом, дитина засвоює матеріал і самостійно складає з кубиків слова,

які легко читає. При цьому одночасно працює і зорова пам'ять.

Сам процес навчання проходить у ігровій формі та включає три етапи: знайомство з кубиками, вивчення складів, складання слів на основі відомих складів[37, с. 91].

Отже, щоб навчити дитину читати, М.Зайцев пропонує три види матеріалів: 1) кубики (найпопулярніший матеріал М. Зайцева); 2) таблиці зі складами; 3) аудіоматеріал на CD. Практика показує, що більшість батьків для навчання обирають тільки кубики. Однак сам автор для максимально ефективного навчання пропонує використання всього комплексу матеріалів [32, с. 21].

Всього в наборі 52 кубика зі складами. З них 7 повторюються для того, щоб дитині було легше збирати часто вживані слова, такі як «мама», «тато».

Важливо, що «Кубики М. Зайцева» розрізняються за загальними ознаками:

1. Розмір: *маленькі* - з м'якими складами; *великі* - з твердими;
2. Колір - білі, жовті, коричневі, сірі;
3. Вага - легкі, середні та важкі;
4. Звук - дзвінкі, глухі - в залежності від наповнення (монети, дерево).

Жовті кубики – це голосні склади; сірі або залізні - дзвінкі склади; «дерев'яні» або коричневі - глухі склади, «залізньо-дерев'яні» - склади з твердим знаком; білі - знаками пунктуації; «дерев'яно-золоті» - з м'якими знаками.

Букви на кубиках зображені трьома кольорами: **блакитний** - голосні; **синій** - приголосні; **зелений** - твердий і м'який знак (Додаток А).

Заняття проходять у формі ігор із кубиками, які мають свою послідовність. Спершу дітей навчають проспівувати кубики, потім таблиці, а після будувати слова з кубиків [10, с. 35].

Автор рекомендує під час роботи з кубиками поєднувати таблиці та кубики, тоді процес навчання буде повноцінним і ефективним, а дошкільник

значно швидше буде запам'ятовувати склади, а потім і слова.

Важливо, що технологія навчання читання М. Зайцева не орієнтована на якийсь певний вік. Почати опановувати навички читання можна навіть з півроку. Спочатку це буде просто демонстрація кубиків дитині. Звичайно, технологія для однорічної дитини і дитини шостого року життя буде різною [36, с. 18].

Педагогічна практика засвідчує, що при заняттях з регулярністю два рази на тиждень, тривалістю півгодини-годину:

Вікова категорія: діти двох – трьох років починають читати через 6-9 місяців; діти чотирьох років - читають через 16 занять; діти п'яти років - через 5-10 уроків; діти шести років - вже через 5-6 занять[20].

М. Зайцев зазначає, що найбільш успішніше його система навчання працює з дітьми старше трьох років. До трьох років кубики слід використовувати в якості розвивальних та пізнавальних іграшок, наприклад «будівельного матеріалу» для веж чи будиночків. Крім того, особливо дітям раннього дошкільного віку, автор методики радить батькам проспівувати склади відповідно з аудіо матеріалами. Адже це дозволяє дитині розвинути слух, пам'ять, звикнути до звуків[12, с. 31].

2.2. Методика навчання читанню за кубиками М. Зайцева

Важливо, що на початковому етапі навчання автор радить не подавати жодних наукових визначень чи тлумачень. Крім того не диференціювати поняття звук і буква, склад та злиття приголосного з голосним.

Безпосередньо надавати дитині характеристику звуків, буде доцільніше, коли вона усвідомить різницю між великими складовими кубиками, що позначають тверді приголосні звуки та малими складовими кубиками, що позначають м'які приголосні склади [16, с. 48].

А колір і звук наповнювача кубиків допоможе дітям розрізнити голосні звуки, які представлені «золотими» кубиками. Та розділяти приголосні звуки

між собою: дзвінки - представлені «залізними» кубиками і глухі - представлені «дерев'яними» кубиками.

М. Зайцев обґрунтовує такий підхід до навчання тим, тому що, розпочинати навчання грамоти необхідно не з роз'яснення дитині лінгвістичних понять, а з безпосередньої практичної діяльності. А спеціально організоване предметне середовище: складові кубики, складові настінні таблиці тощо сприятиме його успішному засвоєнню[16, с. 48-49].

Отже, навчання читанню за кубиками М. Зайцева відбувається у три етапи:

1. Загальне ознайомлення дітей з кубиками і таблицями. Вивчення складів. Метою першого етапу є безпосереднє ознайомлення дітей з кубиками і таблицями. Першочергове, це навчання дітей розрізняти кубики за їх кольором та звучанням. Після називати склади на кубиках, та знаходити і називати склади в таблицях.

Відповідно до технології М. Зайцева, кожному кубику відповідає стовпчик або рядок у таблиці. Після роботи з кубиками діти, обов'язково за допомогою указки знаходять у таблицях потрібні словосполучення. Важливо, що у пошуках одного вони встигають перебрати і запам'ятати десятки інших сполучень. Така систематизація допомагає пізнати принцип подібності, алгоритми пошуку, розвивати уважність та пильність у дошкільника.

На першому етапі діти виконують такі ігрові вправи: «Вгадай, який кубик звучить», «Знайди кубик, який я назвала», «Підбери до маленького великий кубик», «Побудуй башточку чи паровоз», «Знайди на своєму кубику букву золотого кубика і назви склад», «Якого кубика не стало?», «Що змінилось?» [22, с. 53].

Після настає черга для дидактичних ігор, таких як: «Складове лото» «Знайди на картках слово, яке складене з кубиків», «Склади з кубиків слово, написане на картці», «Знайди своє ім'я на картці серед інших» (Дидактичні ігри представлені у Додатку Б) [22, с. 41].

Однією з вправ з кубиками і таблицями, є: Перед дитиною

представляють кубики та таблиці. На таблицях зображені ті самі кубики, але в розгорнутому вигляді (Додаток В). Вихователь указкою показує слова, а завдання дітей, порівняти їх із тим словом, що вже викладене кубиками.

За допомогою таблиці, навіть дитина молодшого дошкільного віку досить легко вивчає склади та навіть пісні на опору зі складів. Таке проспівування сприяє коригуванню звуковикові і є відмінною «гімнастикою для розуму».

Крім того, дітям подобається супроводжувати пісеньки грайливими рухами рук, плесканням у долоні та притупуваннями. За сигналом вихователя співати швидше чи повільніше, робити паузи, або ж співати тихіше чи голосніше. Дуже важливо, щоб діти проспівували всі склади, які є в українській мові. Це допомагає зробити для них читання легким і зрозумілим [21].

2. Другим етапом є – читання одного слова. Діти які вже вміють викладати з кубиків різні слова, переходять до навчання на складових картах, які представлені яскравим великим шрифтом (приклад заняття зі складовими картами наведений у Додатку Г).

Ігрові вправи та завдання на цьому етапі ускладнюються, вони вже потребують не тільки зацікавленості від дітей, а й їх самоорганізації. Так, граючи в ігри «Згадайся, де твоє ім'я», «Назви іграшку по-іншому», «Знайди слово навпаки» тощо, дошкільники самостійно викладають прості речення. Вони вже визначають та ставлять наголос у словах, та опановують навички розставляти розділові знаки.

Читання слів з карток супроводжується спеціальними завданнями, спрямованими на розвиток мовлення, пам'яті та кмітливості. При цьому, діти швидко навчаються читати цілими словами в голос [3, с. 27].

3. На третьому етапі відбувається читання тексту та впроваджуються в діяльність ігри – тексти з кубиками. На цьому етапі закріплюються вміння дітей впевнено читати окремі слова, читати слова у реченнях і відтворювати суть прочитанного. Діти виконують ігрові завдання з картками, ігри-

головоломки з кубиками і роботу з текстом: «Підбери потрібний колір», «Підбери потрібне слово», «Який предмет я загадала?», «Знайди продовження слова» та ін. [23, с. 15].

Після того, як діти опановують читання невеликих текстів (наприклад: прислів'я, приказки, скоромовки, лічилки тощо), вони продовжують вчитися читати тексти вже із книжок з великим шрифтом, яскравими ілюстраціями. Вихователь не квапно читає тексти вголос. Вихователь направляє дітей стежити за текстом очима і читати прочитане внутрішнім голосом.

На даному етапі вихователю важливо дбати про освітлення кімнати, про максимально комфортне положення тіла дитини. Таким чином, розвивальний ефект технології навчання читанню досягається завдяки складовому, а не фонемному навчання, максимальній наочності матеріалу навчання, поєднанню навчання із ігровими вправами та завданнями, розвитку пізнавальних процесів та використанню всіх видів пам'яті. Крім того, варто зазначити, що в технології М. Зайцева алфавіту відводиться дуже незначна роль, так само як і звукобуквенному аналізу (який букві які звуки можуть відповідати) [15, с. 18].

Загально відомо, що коли дитина вже набула перших навиків читання, вона залюбки читає усі назви магазинних вивісок, усі надписи, з цікавістю розглядає їх. Саме тому автор рекомендує пропонувати дітям самостійно підписувати свої малюнки, аплікації, поробки. Також, задля закріплення навичок читання М. Зайцев пропонує впроваджувати в заняття активне читання та багаторазове повторення чистомовок та скоромовок, а також впровадження інших малих фольклорних творів [15, с. 19].

Методика раннього навчання читанню проста у використанні та цікава дітям. Дає можливість дітям поступового навчання читанню, починаючи з раннього або молодшого дошкільного віку.

2.3. Особливості змісту педагогічних технологій М. Зайцева для формування елементарних математичних уявлень дітей дошкільного віку

Задля формування елементарних математичних уявлень і формування умінь виконувати складні математичні операції без перевантаження та виснаження дітьми раннього дошкільного віку та старшими дошкільниками, М. Зайцевим був розроблений математичний посібник «Столік» («Мільярдер») [20].

Отже, гра-посібник "Столік" базується на використанні двох наборів картонних смуг (числових стрічок) завдовжки 65 см по 10 шт. У кожному, з рядами чисел: від 0 до 9, від 10 до 19... від 90 до 99, завширшки від 6 до 23см (ширина смуги зростає із збільшенням значення числового ряду) (Приклад числового ряду, наведений у Додатку Г).

Відмінність наборів полягає в тому, що в одному десяток представлений пірамідкою з кружечків, набраних як $4 + 3 + 2 + 1$, у другому – двома рядами квадратиків $5 + 5$. Застосовують і дві таблиці - зелену, що знайомить з використанням знаків " $+$ ", " $-$ ", " $=$ " на елементарних арифметичних прикладах; і червону, яка допомагає дитині зрозуміти математичні дії множення і ділення [2, с. 31].

Крім ознайомлення з цифрами, числами і математичними діями, посібник надає будь-яке число в межах сотні у чотирьох образах: звуковому, графічному (цифровому), кількісному та компонувавальному (можливості поділу одного числа на інші або його складання, наприклад, число 47 (приклад наведений на рис. 1).

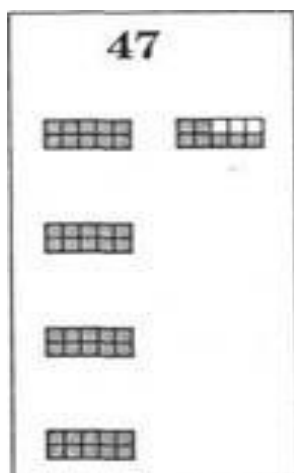

рис.1

Дитина сприймає число у сукупності ознак, а саме: сорок сім – дитина чує його на звук; наглядно бачить, скільки символів подано (кружалець, квадратиків); як вони скомпоновані: чотири десятки, сім одиниць (сім складається з чотирьох і трьох у кружальцях або з п'яти і двох у квадратиках), до десяти не вистачає трьох; бачить, як це число пишеться цифрами.

Для ознайомлення дітей з числовою стрічкою М. Зайцев пропонує низку вправ:

1. Вихователь пропонує дитині порахувати числа, водячи указку з клітинки в клітинку і голосно називаючи числа, від початку до кінця стрічки;

2. Порахуй по порядку: 0, 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90 і 100, якщо розташувати картку з написаними на ній цифрами під зображенням нуля. Через деякий час дітям пропонується рахувати і в зворотному порядку: 100, 90, 80, 70 ... 10, 0, а пізніше – від ста до нуля: 100, 99, 98, 97, ... 3, 2, 1, 0;

3. Вихователь пропонує дитині на числовій стрічці показати, скільки їй років. Дитина на числовій стрічці показує. Потім за таким же принципом, дитині пропонується вказати скільки років його мамі, татові, братику чи сестричці. Можливо запропонувати дитині вказати номер будинка і квартири в якій вона проживає. Назву вулиці діти показують по складовій таблиці (посібник "Кубики Зайцева").

За допомогою карток і числових стрічок діти вчаться рахувати двійками, трійками, четвірками і т. д. (17, 34, 51, 68, 85), додавати та

віднімати, розв'язувати задачі, освоювати десяткові дроби тощо [6, с.48].

До методичних переваг "Століку" відносять логічність побудови, що дає змогу навіть найменшим дітям оволодіти алгоритмами і здійснювати математичні дії з одно - та двозначними числами, та наочність.

Крім того, наслідуючи наочний спосіб навчання М. Зайцевим були розроблені таблиці віднімання та таблиці додавання. Які також повинні бути постійно, але ненав'язливо потрапляти в ігрове поле дитини (Приклад таблиці віднімання наведений у Додатку Д, таблиця додавання зображена у Додатку Е) [21].

Гра-посібник допомагає дитині розвивати уяву та творчість, будувати стосунку та взаємодіяти з однолітками. Не варто перевтомлювати дітей, можна гратися з ними двічі чи тричі на тиждень. З дітьми раннього дошкільного віку рекомендується працювати по три хвилини п'ять разів ніж протягом п'ятнадцяти хвилин одноразово. Натомість із старшими дошкільниками не більше двадцяти хвилин. Якщо дитина захоплена грою, не бажано переривати її заняття до тих пір, поки вона сама не завершить гру[11, с.23].

Технології раннього та інтенсивного навчання М. Зайцева істотно відрізняються від традиційних методик розвитку мовлення дітей та формування в них елементарних математичних уявлень. Однак вони засвідчили свою високу результативність, високою ефективністю та популярністю. Найголовнішою її особливістю є те, що застосування зазначеного методики можливе не лише в освітніх закладах, а й у домашніх умовах.

Отже, варто відмітити переваги даної технології: за методикою М. Зайцева можуть навчатися діти молодшого дошкільного віку; окрім того, ігрова форма навчання неабияк цікавить молодших дошкільників; перші результати з'являються вже за кілька занять, що гарно мотивує дітей до продовження діяльності

Висновки до другого розділу

Навчальна діяльність насичена цікавими ігровими ситуаціями з елементами змагання. Сам процес раннього розвитку та навчання побудований у формі гри. У процесі таких занять вони відчують неабияку радість від досягнутих результатів навчання. Стійкі позитивні емоції сприяють нормалізації та активації всіх функціональних систем організму дитини, а також її здоров'ю.

Основним засобом гри є використання спеціальних різнокольорових кубиків, на яких намальовані склади для побудови слів.

Важливим у системі оздоровчих ефектів дидактичних прийомів М. Зайцева є: формування високої загальної рухової активності та робота над фіксацією погляду, розвитку уваги, сприйняття та мовленнєвої діяльності. Все це здійснюється на засадах індивідуального підходу до дитини [11, с.22].

Визначені загальні принципи методики М. Зайцева: «від конкретно-образного через наочно-дієве до словесно-логічного»; «від загального до конкретного і від часткового до загального»; забезпечення наочності матеріалів з використанням різних каналів сприйняття [10, с. 34].

Технологія раннього навчання М. Зайцева заснована на складах, як на головній мовній одиниці. Зокрема, навчання читання за кубиками М. Зайцева відбувається у три етапи: 1) ознайомлення з кубиками і таблицями, вивчення складів; 2) опанування читання одного слова; 3) читання тексту та ігри – тексти з кубиками [9, с. 18].

Крім того, впровадження методики М. Зайцева сприяє оптимізації процесу навчання читання дошкільника. Саме вона створює умови для розвитку і самореалізації особистості, збереження поліпшення психоемоційного стану у процесі навчання.

Отже, технології раннього та інтенсивного навчання М. Зайцева істотно відрізняються від традиційних методик розвитку мовлення дітей та формування в них елементарних математичних уявлень. Однак вони

засвідчили свою високу результативність, високою ефективністю та популярністю. Найголовнішою її особливістю є те, що застосування зазначеного методики можливе не лише в освітніх закладах, а й у домашніх умовах. Ще однією характерною особливістю є те, що навчання читання за даного технологією перетворюється в захоплюючу гру. Без тиску, з боку дорослого, дитина отримує нову інформацію і добре засвоює її [2, с. 33].

Характерною особливістю навчання є те, що спочатку дитина робить вправи з дорослими, а потім сама. Тим самим розвивається «зона найближчого розвитку» дитини, формується її самостійність дитини. Дитини працюючи самостійно долає труднощі, вчиться самостійно приймати рішення. Заняття сприяють когнітивному розвитку уваги, пам'яті, просторових уявлень та дрібної моторики рук у дітей.

Крім того, коригуються певні логопедичні проблеми шляхом промовляння дитиною слів за дорослим. А відтак, мова стає чистішою та чіткішою.

Читати діти по кубиках М. Зайцева зазвичай починають через дуже короткий проміжок часу. Важливо, що вже сформований у дошкільника навик читання полегшить входження дитини в шкільну систему, позитивно вплине на загальний розвиток особистості дитини. Найголовніше, це відсутність перевантажень, фізичних і психічних, що характерні для більшості сучасних методик.

РОЗДІЛ ІІІ. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОПАНУВАННЯ ГРАМОТИ ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ М. ЗАЙЦЕВА

3.1. Конспект заняття для дітей дошкільного віку з формування навичок читання. Загальне знайомство дошкільнят з кубиками і таблицями М. Зайцева

Як вже було зазначено, опанування навиків читання за допомогою «Кубиків Зайцева» проводиться в три етапи:

I етап – знайомство з кубиками і таблицями. Вивчення складів;

II етап – читання одного слова;

III етап – читання текстів. Ігри –тести з кубиками.

Отже, нами складено конспекти занять по опануванню навиків читання з використанням дидактичних ігор та вправ за технологією раннього навчання М. Зайцева [9, с. 23].

Складені конспекти занять розраховані на дітей середнього дошкільного віку. Перше заняття з використанням кубиків М. Зайцева є ознайомчим. На першому занятті діти знайомляться з кубиками, роздивляються їх, слухають настанови вихователя щодо правил їх використання.

Заняття № 1

Мета заняття: загальне знайомство дітей з кубиками і таблицями М. Зайцева Розвивати мовлення, увагу, орієнтування в просторі, образне й логічне мислення, дрібну моторику рук. Виховувати комунікативність, дружні стосунки, бажання допомагати один одному, інтерес до читання.

Матеріали: таблиці та кубики М. Зайцева

Хід заняття:

Вихователь: Діти, рада всіх вас вітати! Сьогодні у нас з вами дуже важливий і визначний день. Ми з вами починаємо захоплюючу подорож до країни букв та текстів. У цій цікавій та важливій справі у нас з вами будуть

помічники. Зверніть увагу, ось вони (*дітям надається коробка за кубиками М.Зайцева*)! Підійдіть ближче та роздивіться.

Діти роздивляються кубики М. Зайцева

Вихователь: Діти, перед нами кубики на яких зображено, що?

Діти: Букви!

Вихователь: Діти, а ви знайшли знайомі вам букви?

Діти: Так!

Вихователь: а ви звернули увагу, чим відрізняються кубики один від одного?

Діти: розміром, кольором, звуком

Вихователь: Так, молодці. Давайте з вами на один стіл віднесемо всі маленькі, а на другий великі. Ось подивіться, маленькі кубики – це м'які склади. І вимовляються ці букви м'яко та ніжно, як малятка. А великі кубики – це тверді склади, оскільки вони більш міцні.

Вихователь: Діти, зверніть увагу на колір кубиків. Так, кубики золотистого кольору мають назву «золоті», позначають голосні склади (з бубонцями в середині). Сірі кубики – це склади з дзвінким звучанням, так звані «залізні» кубики (з металевим наповнювачем всередині). Коричневі кубики – представляють глухий склад, «дерев'яні» кубики (дерев'яний наповнювач всередині). Кубики білого і зеленого кольорів – це розділові знаки.

Давайте розкладемо всі кубики за звучанням.

Вихователь: Діти, пропоную погратися з кубиками, бажаєте? (Гра «Як тебе звати»)

«Як тебе звати»

Вихователь: діти давайте зберемо з кубиків по черзі ім'я кожного з вас. Вихователь викладає ім'я дитини. Дитина промовляє, своє ім'я по кубиках в голос. Вихователь перевертає та переставили кубики: Де твоє ім'я? Дитина

шукає своє ім'я. Ось воно (знову показує). Вихователь знову переставляє кубики. Потім, дитина викладає своє ім'я з кубиків. Дитина може викладати неправильно, дорослий обов'язково читає всі варіанти (якщо дитина не правильно складає своє ім'я, щоб вона не засмучувалась, вихователь з усмішкою читає слово яке сформовано, сміються над їх кумедністю), потім разом знаходять вірний спосіб.

Дитина в процесі того, як самостійно складає кубики, сприймає кубик зорово, на слух, дотик, вагу.

Вихователь: а тепер за допомогою ось такої великої указки, давай знайдемо твоє ім'я на таблиці. Потім знаходять на таблиці, промовляють, проспівують. *(Вихователь не просить читати, не запитує назви букв).*

Вихователь: дуже добре, ви молодці!

Вихователь: діти, пропоную вам скласти з кубиків слова, спробуємо?! *(Використовуються найпоширеніші слова: мама, папа, імена сестри, брата, домашніх тварин).*

Давайте ще спробуємо відшукати слова ці слова на цій яскраві та великій таблиці. *(Діти шукають слова на таблиці, проспівують їх за допомогою дорослого. Приклад заняття дітей за таблицею М. Зайцева наведено на рис. 2).*

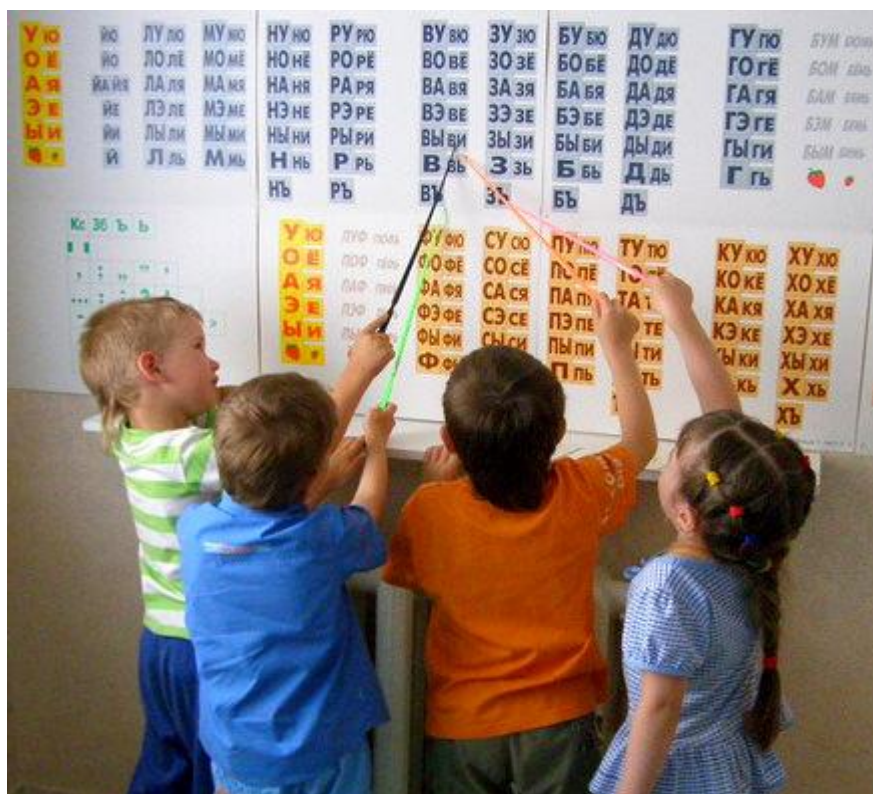

Рис.2

Вихователь: Діти, вам сподобалось гра в слова? Продовжимо наступного разу, буде ще цікавіше!

3.2. Конспект заняття для дітей дошкільного віку з формування навичок читання. Вивчення складів за кубиками і таблицями М. Зайцева

Заняття № 2

Мета заняття: продовжити знайомство з кубиками і таблицями М. Зайцева та вивчення складів. Вивчення букв: М, П, Д, Т, Б. Розвивати мовлення, увагу, орієнтування в просторі, образне й логічне мислення, дрібну моторику рук. Виховувати комунікативність, дружні стосунки, бажання допомагати один одному, інтерес до читання.

Матеріали: таблиці «Зайцева», кубики «Зайцева», складові картинки «Зайцева».

Хід заняття:

Вихователь: Дорогі діти, рада вас бачити! Як ваш настрій? Сьогодні ми з вами продовжимо на подорож до країни букв. І сьогодні ми будемо знайомитися з буквами: М, П, Д, Т, Б. Познайомити вас з цими буквами. Разом з вами дізнатися в яких словах зустрічаються ці букви. Однак, наше знайомство з цими буквами буде не просте! Ми будемо знайомитись з ними за допомогою, вже наших знайомих друзів - кубиків. Пропоную вам таку гру, готові?!

«Вгадай, який кубик звучить»

Мета: Учити дітей впізнавати на слух, який кубик звучить – дзвінкий чи глухий. Познайомити з поняттями: глухий кубик – дерев'яний, він гуркотить, дзвінкий – залізний.

Матеріал: кубики М,П, Д, Т, Б.

Вихователь: Діти, пропоную погратися. Всі разом на рахунок раз, два, три – заплющуймо очі та повертаємось спиною до столу. На столі розложені кубики. Вам необхідно на слух визначити, який саме кубик звучить та правильно назвати: залізний чи дерев'яний.

Вихователь: Молодці діти, ви гарно впорались! Зверніть увагу, що до великих кубиків до нас приєднались маленькі кубики. Маленькі кубики загубились у цій країні, давайте їм допоможемо

«Підбери до великого кубика, маленький кубик»

Мета: донести до дітей, що є великі кубики і маленькі кубики. У кожного великого кубика є пара – маленький кубик. І вимовляються вони по-різному.

Матеріали: кубики М-мь, П-пь, Б-бь, Д-дь, Т-ть та іграшковий зайчик.

Хід гри. Вихователь: Я буду збирати великі кубики, а вам потрібно буде знайти пару до них серед маленьких кубиків.

Наприклад, Я підняла великий кубик – М, а ви повинні підняти

маленький – мь.

Вихователь: Дуже гарно, молодці! Ви швидко допомогли знайти пару до великих кубиків.

Фізкультхвилинка:

Раз, два пострибали!

Три, чотири! Назад стали.

Лапки вліво, лапки вправо.

Лапки вгору підняли.

Всі тихесенько присіли, потім знову підвипились,

І кружились, веселились, усміхнулись

Й за науку знов взялись!

Вихователь: Діти, нам для подорожі по країні літер необхідний засіб пересування, так? Пропоную вам побудувати потяг, згодні?

«Побудуймо башточку чи потяг»

Мета: учити дітей впізнавати та читати знайомі склади. Пояснити значення голувої смужки на кубиках. Учити під час гри ставити правильно кубик, а саме голувою смужкою вниз. Крім того, розвивати зорову увагу та пам'ять.

Матеріал: кубики М-мь, П-пь, Б-бь, Д-дь, Т-ть.

Хід гри: на столі розложені великі і маленькі кубики, дерев'яні і залізні кубики.

Вихователь: Діти, подивіться будь-ласка уважно на кубики. Зверніть увагу, у кожного кубика знизу є голува смужка. Художник намалював її не випадково. Голува смужка для того, щоб кубики стояли правильно. Тому їх потрібно завжди ставити на голуву смужку.

Люди ходять по землі ногами, ногами стоять на підлозі. Так і букви стоять на голувій смужці як на підлозі. Якщо кубик поставити боком, то букви ніби лягли спати.

А тепер, давайте з наших кубиків зберемо башточку чи потяг.

Вихователь: Давайте спробуємо прочитати склади на нашому потязі. *(Діти під керівництвом вихователя читають склади)*. Дуже гарно, ви молодці! Дивіться як гарно ми з вами мандруємо. Під час нашої подорожі наші друзі букви М, П, Б, Д, Т зустріли своїх друзів Л, Н. Давайте з ними познайомимося ближче.

«Назви кубика, який я назвала»

Мета: закріпити знання про золоті, залізні та дерев'яні кубики. Закріпити знання про кубики М-мь, П-пь, Б-бь, Д-дь, Т-ТЬ. Познайомити з новими буквами: Л-ль, Н-нь.

Матеріали: кубики М-мь, П-пь, Б-бь, Д-дь, Т-ТЬ, Л-ль, Н-нь.

Хід гри: Кубики розложені на столі. Кубики Л-ль, Н-нь накриті серветкою.

Вихователь: Любі діти, дивіться що це за сюрприз *(Вихователь відкриває серветку, а там нові кубики Л-ль, Н-нь)*.

Давайте їх розглянемо. *(Діти розглядають кубики і визначають ці кубики: за розміром; за кольором; за звучанням (дерев'яні, залізні))*.

Діти промовляють кубики разом в голос.

«Якого кубика не стало»

Мета: закріпити вміння дітей правильно визначати назви кубиків: залізний, дерев'яний. Закріпити знання про букви: Л, Н, М, П, Д, Т. Розвивати мислення, зорову пам'ять та увагу.

Матеріали: кубики М-мь, П-пь, Б-бь, Д-дь, Т-ТЬ, Л-ль, Н-нь

Хід гри: Вихователь розкладає кубики на столі в такому порядку: два дерев'яних і один залізний; два маленьких і один великий; два залізних і один дерев'яний;

Вихователь: Діти, а давайте розглянемо їх та порівняймо один з одним за розміром. *(Діти називають кубики)*. Добре, ви дуже уважні, молодці. А

тепер пропонує вам заплющити очі. (*В цей час один з трьох кубиків вихователь забирає*) Потім вихователь питає у дитини якого кубика не стало.

Вихователь: Ось і закінчилась наша подорож по країні літер. З нами подорожували літери Л, Н, М, П, Д, Т. Цікаво вам було?

3.3. Конспект заняття для дітей дошкільного віку з закріплення навичок вивчення складів за кубиками М. Зайцева та формування навичок читання одного слова.

Заняття № 3

Мета заняття: у цікавій ігровій формі закріпити знання про склади та вчити дітей читати короткі слова, які починаються з певного складу, використовуючи кубики М. Зайцева. Збагачувати словник дитини. Закріплювати та продовжувати розвивати вміння дитини складати слова із складів та читати їх. Вчити дитину складати речення із запропонованих слів, розташовувати слова в логічному порядку.

Розвивати мову, пам'ять, зорове сприйняття, комунікативні навички дітей та фонематичний звук. Збагачувати пізнавальну та розумову діяльності.

Матеріали: таблиці «Зайцева», кубики «Зайцева», складові картинки «Зайцева».

«Картинки Лото»

Мета: вправляти дітей читанні слів за складами, у процесі відшукування відповідного зображення до відповідного слова і навпаки. Розвивати у вагу та пам'ять [37, с. 121]. Завдання зображено на рис. 3

Рис.3

«Морквинки для зайчат»

Мета: Закріплювати знайомі букви. Опанувати навички у відшукуванні зображень морквинок зі складами до відповідного зображення зайчика з буквою. Запам'ятовувати склади, розвивати мислення, увагу, пам'ять [39, с. 36]. Завдання зображено на рис. 4

Рис.4

«Підкори вершину»

Мета: вправляти дітей у читанні складів, добиватися переходу до читання не на кубиках, а на таблицях [13, с. 351]. Приклад на рис. 5

Рис. 5

«Продуктовий магазин»

Матеріал: Картки зі словами на склад М – молоко, морозиво, масло, мармелад. Картки зі словами на склад Л – лимон, льодяник, ласощі, лопата, дві коробки з надписами «М» та «Л».

Хід гри: на столі знаходяться картки, на яких написані слова, що починаються зі складів М та Л. Дитині потрібно прочитати ці слова та розкласти в коробки з заданими складами.

«Хто швидше знайде слово»

Мета: вчити розрізняти та називати перший та останній склад в слові. Розвивати увагу, та пам'ять.

Матеріал: картки зі словами: слон – ніс – слива – апельсин – носоріг – гусак – корова. Іграшка Петрушка

Хід гри: на столі зображені картки з зображенням різних предметів, тварин, птахів тощо.

Вихователь: Дітки, сьогодні з вами буде гратися Петрушка. Він ще не вміє читати слова, але знає окремі букви. Зараз він підніме картку зі словом, а ви повинні знайти слово, яке починається з останньої букви. Наприклад: Петрушка піднімає слово «Корова», а ви шукаєте слово яке починається з букви «А».

«Знайди слово, яке починається з попереднього складу»

Мета: вчити дітей виділяти перший і останній склади в слові. Розвивати мислення, увагу та пам'ять.

Матеріал: картки зі словами: корова – ваза – замок; риба – банка – катер. Іграшка Незнайко.

Хід гри: Вихователь: Любі діти, сьогодні з вами буде гратися Незнайко. Він ще не вміє читати слова, але знає окремі букви. Зараз він підніме картку зі словом, а ви повинні знайти слово, яке починається з останнього складу. Наприклад: корова – ваза – замок.

«Знайди слово, що починається зі складу»

Мета: вчити дітей знаходити потрібні слова на заданий склад, читати його. Вправляти у читанні нескладних слів. Розвивати мислення, зорову пам'ять та увагу.

Матеріал: картки зі словами, що починаються з різних складів:

СА – сало, сачок, санчата, Саша;

МА – машина, малина, марка, масло, Маша;

ЛИ – лисиця, липа, лимон;

БУ – Буратіно, букет, булка, бутерброд;

РУ – рука, ручка, русло.

Хід гри: картки лежать на столі. Дитина читає слова і викладає їх під певним складом.

3.4. Дидактичні ігри та вправи для дітей дошкільного віку з формування навичок читання за технологією М. Зайцева

Дидактична гра «Знайди пару»

Мета: закріпити вміння дітей читати склади та складати з них слова. Розвивати техніку поскладового читання. Розвивати мислення, зорову увагу та пам'ять.

Матеріал: картки зі складами.

Вихователь: Діти, пропоную нам поділитися на дві команди. Кожний отримує картки зі складами і пропонує знайти кожній дитині пару з другої команди так, щоб у них зі складів утворилося слово. Далі гра ускладнюється, додається кількість складів у слові.

Дидактична гра «Слово лабіринт»

Мета: продовжувати навчати дітей читати слова різної довжини, розвивати мислення, виховувати уважність.

Матеріал: картки з лабіринтом.

Хід гри: Вихователь демонструє картку, просить дітей назвати букви. Пропонує дітям знайти початок і прочитати слово, рухаючись лабіринтом. Поступово збільшується кількість букв у слові.

Дидактична гра «Яка буква зайва?»

Мета: вчити дітей розрізняти і називати букви, розвивати мислення, пам'ять, увагу. Виховувати самостійність.

Матеріал: картки з зображеннями букв.

Вихователь: Діти, я називаю вголос слово. Одночасно на дошці виставляю картки з буквами з цього слова, а ви уважно роздивіться і назвіть зайву букву з названого слова.

Поступово гра ускладнюється, збільшується кількість зайвих букв.

«Парасолька – читалочка»

Мета: вчити дітей читати окремі слова та складати їх в речення. Розвивати аналітичне мислення, увагу, пам'ять, мовлення.

Матеріал: парасолька, смужка з надрукованими словами, з яких потім складається речення.

Вихователь: Діти, дивіться, я знайшла парасольку! Але вона не звичайна, за її допомогою можна читати. Давайте спробуємо!

На столі розміщені конверти, з яких знаходяться слова. З цих слів необхідно скласти речення та розмістити її на парасольці.

Готові речення: Прийшла весна;

Яскраво засвітила сонечко;

З'явилася молода травичка;

Додому повернулися птахи.

Вихователь: Діти, ви молодці! Дуже швидко впорались з цим завданням! [22, с. 89-90].

«Що можна знайти на осінньому дереві»

Мета: уточнити та збагатити знання дітей про осінні зміни в природі, про ознаки осені. Вчити читати слова, знаходити правильну відповідь та розміщувати її на демонстраційному дереві.

Матеріал: демонстраційне дерево, двосторонні карти з однієї сторони із зображенням рослин, тварин, а з другої – надписи того, що зображено на картинці.

Вихователь: Любі діти, яка зараз пора року (*Осінь*). Що вам подобається в цій порі року?

Пропоную вам взяти по одній картці та прочитати слово. Якщо слово підходить до зображення на картці, то цю картку ми з вами розмістимо на дереві.

Слова та картка про осінь: осінній листочок, літак, хмаринка, пташка, деревце, жук.

«Знайди продовження слова»

Мета: розвивати аналітичне мислення. Вчити складати слова з декількох складів.

Матеріал: картки з частинами слів (КАР-ТА, КАР-ТОП-ЛЯ, КАР-ТОН, РА-КЕ-ТА).

Вихователь: Діти, перед вами на столі розкладені картки. Подивіться уважно, вам необхідно знайти ціле слово з частин карток. Почнемо!

«Який предмет я загадала?»

Мета: вчити дітей слухати словесний опис предмета, аналізувати, знаходити відповідь серед карток, читати картки. Розвивати мислення, уяву, зорову функцію очей.

Матеріал: картки зі словами-назви предметів.

Вихователь: Діти, я буду описувати предмет або продукт. А ви маєте мене уважно слухати, відгадати що я описую, та знайти цю відповідь серед карток.

Наприклад: холодне, солодке, зазвичай біле, його люблять як діти так і дорослі (морозиво).

«Смішні слова»

Мета: закріплення навиків читанню по складам. Розвивати мислення, увагу, зорову функцію очей.

Матеріал: кубики Зайцева

Хід гри: дитина викладає два-три склади, вихователь прочитує, дитина повторює, разом з вихователем з'ясовують чи існують такі слова насправді [23, с. 14-15].

Висновки до третього розділу

Заняття по кубиках Зайцева вчать дітей не тільки читанню. Вони їх дисциплінують, розвивають, стимулюють критично мислити. При цьому процес навчання досить легкий. Адже весь процес навчання проходить у формі гри та ігрових вправах.

В процесі гри діти не помічають як переходять до самостійного читання. Заняття за технологією М. Зайцева особливе тим, що під час занять діти не сидять стаціонарно за партами. Вони вільно переміщаються, займають максимально комфортну позицію тіла, танцюють, грають.

Завдяки свободі дій, дітям гра не набридає.

Заняття по «Кубиках М. Зайцева» розвивають такі сфери: зорову, слухову, просторову та тактильну. Крім того під час занять за цією технологією відбувається музичний, фізичний та емоційний розвиток дитини.

Переваги навчання за технологією М. Зайцева вбачаються в тому, що

процес навчання є досить легким та наочним. Навчання проходить у формі гри та ігрових вправах. Завдяки унікальній структурі, кольору та розмірам кубиків, розроблена технологія сприяє не тільки навчанню читанню дітей будь-якого віку, але і впливає на їх всебічний розвиток.

ВИСНОВКИ

Дослідження психологів засвідчують, що темп розумового розвитку в дошкільному віці значно вищий порівняно з більш пізнішими віковими періодами. А допущені помилки у вихованні в період дошкільного дитинства важко подолати у майбутньому. Тому, важливо звернути особливу увагу на розумовий розвиток дітей дошкільного віку. Варто зазначити, що розумове виховання та розумовий розвиток перебувають в тісній взаємодії. Розумове виховання багато в чому визначає розумовий розвиток, сприяє йому.

Розумовий розвиток – це ступінь розвитку у дитини пізнавальних процесів (відчуттів і сприймання, мислення та мовлення, уяви та пам'яті), сформованість уміння міркувати, обґрунтовувати свої думки, виявляти інтерес до пізнання навколишнього середовища, діяти адекватно до вимог дорослих. Крім того, це здатність швидко і правильно розуміти те, що їй говорять, вибудовувати власні судження, користуватися поняттями й узагальненнями [29, с. 63].

Головним завданням педагогічної науки є пошук таких засобів навчання та виховання, які забезпечують розвиток усіх форм пізнавальної та розумової діяльності. Та найповніше відповідають сучасним завданням про можливості й особливості розумового розвитку в дошкільному віці [22, с. 41].

Одним з таких освітніх засобів – є технології навчання раннього і інтенсивного розвитку, яка розроблена сучасним російським педагогом-філологом Миколою Олександровичем Зайцевим у 1988 році. Технологія заснована на принципово нових підходах до навчання грамоти й математики та забезпечують його високу результативність.

Комплекс оригінальних методичних прийомів технологій М. Зайцева базується на відкриттях і теоретичних узагальненнях про психічні особливості розвитку людини учених-фізіологів Івана Павлова та Івана Сеченова, психолога Олексія Леонтєва[21].

Психофізіологічні засади технологій М. Зайцева засновані на визнанні неабияких можливостей дошкільного віку в сприйманні та засвоєнні на чуттєвій основі знань про навколишній світ. Їх автор виходив з того, що для повноцінного формування особистості потрібно задіяти всі органи чуття, забезпечити належний розвиток відчуттів і сприймань як головних способів пізнання дитиною предметів і явищ.

Технології раннього навчання М. Зайцева спрямовані на опанування грамоти та математичного розвитку дитини. Технологія навчання грамоти пропонує самобутній шлях до читання через «письмо кубиками». Технологія представлена у вигляді гри-посібника, так званими «Кубики Зайцева».

Гра-посібник «Кубики Зайцева» містять 52 кубики, три таблиці зі складами та методичні коментарі до гри. Кубики М. Зайцева у середині не пустотілі, як звичні кубики. Завдяки їх вмісту, вони мають певне звучання. Завдяки цьому читання по кубиках Зайцева розвиває просторові і тактильні відчуття дітей. Розвиває їх музичні здібності та сприяє розвитку органів слуху[20].

Задвоєні кубики мають великий розмір, та представляють собою тверді склади. На кубиках стандартного розміру зображені м'які склади.

Так, кубики золотистого кольору мають назву «золоті», позначають голосні склади (наповнені бубонцями в середині). Сірі кубики – це склади з дзвінким звучанням, так звані «залізні» кубики (з металевим наповнювачем всередині). Коричневі кубики – представляють глухий склад, «дерев'яні» кубики (дерев'яний наповнювач всередині). Кубики білого і зеленого кольорів – це розділові знаки.

Педагог рекомендує знайомити дітей зі своєю методикою якомога раніше. Діти до двох років можуть просто грати з кубиками. Оптимальний період для початку занять – це час, коли дитина починає самостійно розмовляти. Найсприятливішим періодом для початку освоєння читання вважається від п'яти до шести років. Адже саме в цей віковий період рівень розумового розвитку дитини найбільш сприяє для початку формування

знань[10, с. 34].

Навчальна діяльність за технологією М. Зайцева насичена цікавими ігровими ситуаціями з елементами змагання. Сам процес раннього розвитку та навчання побудований у формі гри. У процесі таких занять діти відчують неабияку радість від досягнутих результатів навчання. Стійкі позитивні емоції сприяють нормалізації та активації всіх функціональних систем організму дитини, а також її здоров'ю.

Технологія раннього навчання читання М. Зайцева заснована на складах, як на головній мовній одиниці. Зокрема, навчання читання за кубиками М. Зайцева відбувається у три етапи: 1) ознайомлення з кубиками і таблицями, вивчення складів; 2) опанування читання одного слова; 3) читання тексту та ігри – тексти з кубиками[11, с. 22].

Автор рекомендує поєднувати таблиці та кубики, тоді процес навчання буде повноцінним і ефективним, а дошкільник значно швидше буде запам'ятовувати склади, а потім і слова.

Загальними принципами методики М. Зайцева є: від конкретно-образного через наочно-дієве до словесно-логічного від загального до конкретного і від часткового до загального. А також забезпечення наочності з використанням різних каналів сприйняття[2, с. 31].

Задля формування елементарних математичних уявлень і формування умінь виконувати складні математичні операції без перевантаження та виснаження дітьми раннього дошкільного віку та старшими дошкільниками, М. Зайцевим був розроблений математичний посібник «Столік» («Мільярдер»).

Гра-посібник "Столік" базується на використанні двох наборів картонних смуг (числових стрічок) завдовжки 65 см по 10 шт. Особливість формування математичних навиків за технологією М. Зайцева полягає в тому, що дитині пропонують побачити відразу всі числа від 0 до 99, тобто всю сотню відразу. Причому все це представлено у вигляді стрункої системи, яка демонструє не просто кількість, а й склад числа. Дитина відразу бачить,

скільки десятків і одиниць становить кожне число, освоює дії додавання і віднімання[20].

За технологією М. Зайцева важливо, що спочатку дитина робить вправи з дорослими, а потім сама, що є розвитком «зони найближчого розвитку». Таким чином формується самостійна діяльність особистості дитини. Так, заняття розвивають когнітивні здібності дитини – увагу, пам'ять, просторові уявлення та дрібну моторику рук у дітей. Коригуються певні логопедичні проблеми шляхом промовляння дитиною слів за дорослим. Відтак, мова стає чистішою і чіткішою [24, с. 151].

Отже, аналізуючи технологію раннього і інтенсивного навчання М. Зайцева, слід зробити висновок, що ця технологія включає в себе безліч різнопланових дидактичних ігор, вправ та завдань. Такими іграми та завданнями є: «Кубики Зайцева», «Таблиця складів», «Таблиці числових рядів», «Складові картинки», «Складове лото», «Таблиця віднімання», «Таблиця додавання» та безліч іншого[22, с. 41].

Всі завдання представлені у якому, веселому, цікавому зображенні. Вони ненав'язливо оказують вплив у повсякденне життя дитини, при цьому активізують розвиток дошкільника та розкривають його творчий потенціал.

Відтак, вважаємо за необхідне виділити переваги даної технології в сучасній системі освіти:

- відсутніх чітких встановлених алгоритмів навчальних дій, що дозволяє дитині проявити самостійність та ініціативність при виконанні завдань ;
- дотримання системності під час подачі матеріалу;
- враховуються фізіологічні особливості сприйняття дитиною нової інформації;
- конкретно - образний матеріал знаходиться у безпосередньому зв'язку з наочним та логічно-вербальним (словесним) навчальним матеріалом;
- подача матеріалу організується за принципом наочності;

– під час процесу навчання задіяні різні аспекти сприйняття дитиною інформації;

– сприяють формуванню мовлення дітей.

Але деякі педагоги стверджують, що при всіх корисних властивостях цієї прогресивної технології основним її недоліком є те, що вона розходиться з офіційною шкільною програмою, яка передбачає традиційний складовий поділ замість складового та акцентом на опрацюванні буквеного складу слів.

Отже, не дивлячись на те, що технологія М. Зайцева істотно відрізняється від традиційних методик розумового розвитку дітей, вона засвідчила свою високу результативність. Головною особливістю якої є те, що дана технологія може ефективно застосовуватись не лише в освітніх закладах, а й у домашніх умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аніщенко О.А. Розвиваємо у грі: Посібник для педагогів та практич. Психологів дошк. установ. Харків, 2000. 112 с.
2. Алхимова Н.В. Учится читать с удовольствием! Система быстрого обучения чтению детей 5-6 лет с речевыми нарушениями по методике Н.А. Зайцева. М.: Издательство ГНОМ и Д, 2006. 72 с.
3. Біла Е.П. Навчаємо читання українською мовою за методикою М. Зайцева. 1-ше вид. К., 2006. 68 с.
4. Вознюк О. В. Нова парадигма моделювання та розвитку історико-педагогічного процесу: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014 . 550 с.
5. Вознюк О. В. Фрактально-голограмне моделювання історико-педагогічного процесу. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка*. Серія: Педагогіка / За заг. ред. Ломаковича А. М., Бенери В. Є. Кременець: ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2015. Вип. 5. С. 10–18.
6. Визель Т. Г. О характере полушарных интеграций. *Асимметрия*. № 3. 2015. С. 39–47.
7. Выготский Л.С. Собрание сочинений. В 6-ти т. Т.4. М., 1984. 668 с.
8. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
9. Зайцев Н.А. Письмо, чтение, счет: Учебник для вузов. СПб.: Лань, 2000. 224 с.
10. Зайцев Н. А. Сенсация? Трудно поверить? *Педагогический вестник*. 1994. № 1. С. 34– 45.
11. Каспарова Ю. «Волшебные» кубики Зайцева. *Мир семьи*. 2005. № 3. С. 22-24.
12. Кононко О.Л. Психологічні основи особистісного ставлення дошкільника (системний підхід). К., 2002. 246 с.

13. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості . / За ред. Л.М.Проколієнко. К., 1999. 608 с.
14. Кубики Зайцева: Учебное пособие. Комплект для дома, группы, класса. СПб., 1999. 80 с.
15. Лобок А. Вероятностное образование: екатеринбургский вариант *Школьные технологии*. 1997. № 3. С. 12–24.
16. Логінова В. І. Дошкільна педагогіка: під ред. В.І.Логиновой, П. Г. Саморуковой, Київ : Просвітництво, 1983. 288 с.
17. Леонтьев А.Н. Психическое развитие ребенка в дошкольном возрасте. *Вопросы психологии ребенка дошкольного возраста*. М., 2008. С. 4-15.
18. Матищина І. Г. Природа, сутність, історія гри. *Проблеми виховання*. 2006. №1. с. 5-12.
19. Михайленко Н., Кустова Н. Разновозрастные игровые объединения детей. *Дошкольное воспитание*. 1987. № 10. с. 47-50.
20. Методика Зайцева: чтение и математика URL: <https://chudoclub.ru> (дата звернення: 02.10.2021).
21. Методика Миколи Зайцева: вчимося і граємо URL: <https://tues.ru/uk/metodika-nikolaya-zaiceva-uchimsya-i-igraem-obuchenie-chteniyu-po> (дата звернення: 12.10.2021).
22. Нікітін Б. Розвиваючі ігри. М., 1994. 139 с.
23. Поздняков М. А. Менджеріцька Д. В. Дослідник ігри дітей дошкільного віку. *Дошкільне виховання*. 1995. № 12. С.12-15.
24. Психологічна спадщина К. Д. Ушинського / За ред. Г.С. Костюка. К.: Радянська школа, 1963. С.151-165.
25. Про затвердження Базового компоненту дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) (нова редакція) від 22.05.2021 № 615 URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti-derzhavnogo-standartu-doshkilnoyi-osviti-nova-redakciya>. (дата звернення: 01.10.2021).

26. Педагогічні ідеї Яна Амоса Коменського на Україні: монографія / Б. Н. Мітюрів. К.: Рад. школа, 1971. 107 с.
27. Русова С. Теорія і практика дошкільного виховання. Київ : Укр. громад. вид. фонд, 1924. 130 с.
28. Содержание и методы умственного воспитания дошкольников / Под ред. Н. Н. Поддьякова. М., 1990. 198с.
29. Смирнова Е. О. Педагогічні системи та програми дошкільного виховання: навч. посібник для студентів пед. коледжів, які навчаються за спеціальності «Дошк. освіту» / Е. О. Смирнова. Харків, 2005. 119 с.
30. Токарева Н. М. Основи вікової психології: навчально-методичний посібник / Н. М. Токарева, А. В. Шамне – Кривий Ріг, 2013. 283 с.
31. Технологія раннього навчання читанню М. Зайцева URL: http://lab-do.luguniv.edu.ua/04_tehnologyi/07_technology_Zaycev/index.htm (дата звернення: 04.10.2021).
32. Тюленев П. В. Читать – раньше, чем ходить. О методах интеллектуального развития ребенка. Практические рекомендации родителям и педагогам / П. В. Тюленев. М.: "Соратник", 1996. 186 с.
33. Уявлення про інтелект дитини варто змінити: Методика Зайцева / *Освіта*. 1994. № 78/79. с.9.
34. Ф. Фребеля Т. 1 Воспитание человека: Педагогические сочинения / Ф. Фребель. 2-е изд. Москва: Книгоиздательство К. И. Тихомирова, 1913. 359 с.
35. Шарипова Е. Читаем «по Зайцеву» / Частная школа. 1995. №3. с.72-73.
36. Шелестова Л. Навчаємо читання: яку методику обрати? *Дошкільне виховання*. 2009. № 4. С. 18-20.
37. Шелестова Л. В. Вчимося читати: навч.-розв. посіб. для дітей 4–6 років. Частина 1. К.: Фенікс, 2016. 272 с.
38. Шепавальников А. Технология обучения Зайцева. *Педагогический вестник*. 1996. № 7. с.9

- 39.Шмаков С.А. Природа і структура гри. *Проблеми виховання*. 2006. №1. с. 30-37.
- 40.Ядешко В.І. Сохин Ф.А., Ільїн Т.А. Дошкільна педагогіка: під ред. В.І.Ядешко, Ф.А.Сохина. 2-ге вид. Київ : Просвітництво, 1986. 415 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

«Кубики М. Зайцева»

Додаток Б

Дидактична гра за технологією М. Зайцева

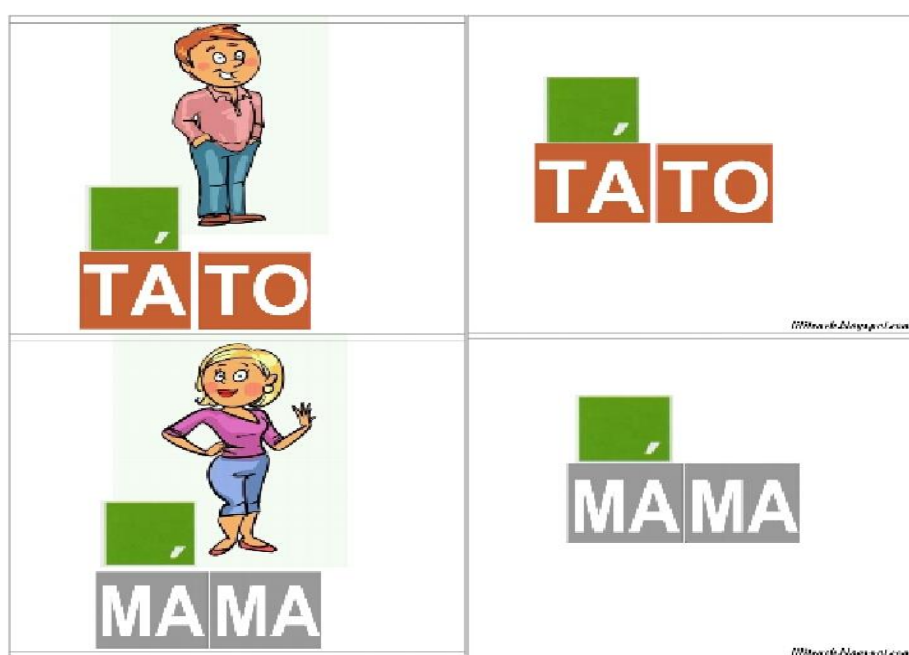
«Складове лото»

Мета: розвивати увагу, вчитися підбирати складу до картинки, вдосконалювати навички складового аналізу, складання і читання слів, визначення складів у слові. Рекомендується для дітей шостого року життя.

Складові картки

У комплект складових карт за технологією М. Зайцева входять 210 кольорових картонних картинок, розміром 13 x 15 см. З одного боку картинки нанесено зображення тварин, фруктів, квітів, одягу, транспорту і т. п., зображення підписано по складах. Склади мають такий же колір і співвідношення розмірів, як і склади на кубиках Зайцева.

Таблиця «Числовий ряд» за технологією раннього навчання М. Зайцева

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59
60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89
90	91	92	93	94	95	96	97	98	99																				

Таблиця віднімання за технологією М. Зайцева

ТАБЛИЦЯ ВІДНІМАННЯ						
1	$2 - 1 = 1$ $3 - 1 = 2$ $4 - 1 = 3$ $5 - 1 = 4$ $6 - 1 = 5$ $7 - 1 = 6$ $8 - 1 = 7$ $9 - 1 = 8$ $10 - 1 = 9$ $11 - 1 = 10$	2	$3 - 2 = 1$ $4 - 2 = 2$ $5 - 2 = 3$ $6 - 2 = 4$ $7 - 2 = 5$ $8 - 2 = 6$ $9 - 2 = 7$ $10 - 2 = 8$ $11 - 2 = 9$ $12 - 2 = 10$	3	$4 - 3 = 1$ $5 - 3 = 2$ $6 - 3 = 3$ $7 - 3 = 4$ $8 - 3 = 5$ $9 - 3 = 6$ $10 - 3 = 7$ $11 - 3 = 8$ $12 - 3 = 9$ $13 - 3 = 10$	
		4	$5 - 4 = 1$ $6 - 4 = 2$ $7 - 4 = 3$ $8 - 4 = 4$ $9 - 4 = 5$ $10 - 4 = 6$ $11 - 4 = 7$ $12 - 4 = 8$ $13 - 4 = 9$ $14 - 4 = 10$	5	$6 - 5 = 1$ $7 - 5 = 2$ $8 - 5 = 3$ $9 - 5 = 4$ $10 - 5 = 5$ $11 - 5 = 6$ $12 - 5 = 7$ $13 - 5 = 8$ $14 - 5 = 9$ $15 - 5 = 10$	
6	$7 - 6 = 1$ $8 - 6 = 2$ $9 - 6 = 3$ $10 - 6 = 4$ $11 - 6 = 5$ $12 - 6 = 6$ $13 - 6 = 7$ $14 - 6 = 8$ $15 - 6 = 9$ $16 - 6 = 10$	7	$8 - 7 = 1$ $9 - 7 = 2$ $10 - 7 = 3$ $11 - 7 = 4$ $12 - 7 = 5$ $13 - 7 = 6$ $14 - 7 = 7$ $15 - 7 = 8$ $16 - 7 = 9$ $17 - 7 = 10$	8	$9 - 8 = 1$ $10 - 8 = 2$ $11 - 8 = 3$ $12 - 8 = 4$ $13 - 8 = 5$ $14 - 8 = 6$ $15 - 8 = 7$ $16 - 8 = 8$ $17 - 8 = 9$ $18 - 8 = 10$	
			9	$10 - 9 = 1$ $11 - 9 = 2$ $12 - 9 = 3$ $13 - 9 = 4$ $14 - 9 = 5$ $15 - 9 = 6$ $16 - 9 = 7$ $17 - 9 = 8$ $18 - 9 = 9$ $19 - 9 = 10$	10	$11 - 10 = 1$ $12 - 10 = 2$ $13 - 10 = 3$ $14 - 10 = 4$ $15 - 10 = 5$ $16 - 10 = 6$ $17 - 10 = 7$ $18 - 10 = 8$ $19 - 10 = 9$ $20 - 10 = 10$

Додаток Е

Таблиця додавання за технологією М. Зайцева

ТАБЛИЦЯ ДОДАВАННЯ				
1 $1 + 1 = 2$ $1 + 2 = 3$ $1 + 3 = 4$ $1 + 4 = 5$ $1 + 5 = 6$ $1 + 6 = 7$ $1 + 7 = 8$ $1 + 8 = 9$ $1 + 9 = 10$ $1 + 10 = 11$	2 $2 + 1 = 3$ $2 + 2 = 4$ $2 + 3 = 5$ $2 + 4 = 6$ $2 + 5 = 7$ $2 + 6 = 8$ $2 + 7 = 9$ $2 + 8 = 10$ $2 + 9 = 11$ $2 + 10 = 12$	3 $3 + 1 = 4$ $3 + 2 = 5$ $3 + 3 = 6$ $3 + 4 = 7$ $3 + 5 = 8$ $3 + 6 = 9$ $3 + 7 = 10$ $3 + 8 = 11$ $3 + 9 = 12$ $3 + 10 = 13$	4 $4 + 1 = 5$ $4 + 2 = 6$ $4 + 3 = 7$ $4 + 4 = 8$ $4 + 5 = 9$ $4 + 6 = 10$ $4 + 7 = 11$ $4 + 8 = 12$ $4 + 9 = 13$ $4 + 10 = 14$	5 $5 + 1 = 6$ $5 + 2 = 7$ $5 + 3 = 8$ $5 + 4 = 9$ $5 + 5 = 10$ $5 + 6 = 11$ $5 + 7 = 12$ $5 + 8 = 13$ $5 + 9 = 14$ $5 + 10 = 15$
6 $6 + 1 = 7$ $6 + 2 = 8$ $6 + 3 = 9$ $6 + 4 = 10$ $6 + 5 = 11$ $6 + 6 = 12$ $6 + 7 = 13$ $6 + 8 = 14$ $6 + 9 = 15$ $6 + 10 = 16$	7 $7 + 1 = 8$ $7 + 2 = 9$ $7 + 3 = 10$ $7 + 4 = 11$ $7 + 5 = 12$ $7 + 6 = 13$ $7 + 7 = 14$ $7 + 8 = 15$ $7 + 9 = 16$ $7 + 10 = 17$	8 $8 + 1 = 9$ $8 + 2 = 10$ $8 + 3 = 11$ $8 + 4 = 12$ $8 + 5 = 13$ $8 + 6 = 14$ $8 + 7 = 15$ $8 + 8 = 16$ $8 + 9 = 17$ $8 + 10 = 18$	9 $9 + 1 = 10$ $9 + 2 = 11$ $9 + 3 = 12$ $9 + 4 = 13$ $9 + 5 = 14$ $9 + 6 = 15$ $9 + 7 = 16$ $9 + 8 = 17$ $9 + 9 = 18$ $9 + 10 = 19$	10 $10 + 1 = 11$ $10 + 2 = 12$ $10 + 3 = 13$ $10 + 4 = 14$ $10 + 5 = 15$ $10 + 6 = 16$ $10 + 7 = 17$ $10 + 8 = 18$ $10 + 9 = 19$ $10 + 10 = 20$